

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJOS STUDIJOS

6

*Juozas Čiulda. Trumpi
samprotavimai apie žemaičių
kalbos gramatikos taisykles*

1994

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJOS STUDIJOS

6

*Juozas Čiulda.
Trumpi samprotavimai
apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles*

Parengė Giedrius Subačius

VILNIUS

MOKSLO IR ENCIKLOPEDIJŲ LEIDYKLA 1993

UDK 808. 82-087
Li-191

Redakcinė kolegija:

Egidijus Aleksandravičius
Antanas Kulakauskas
Rimantas Miknys
Egidijus Motieka (vyriausiasis redaktorius)
Giedrius Subačius
Antanas Tyla

„Lietuvių atgimimo istorijos studijoms“ rašykite šiuo adresu:
Užupio g. 8–18, 2007 Vilnius

Recenzavo dr. *Saulius AMBRAZAS* ir *Birutė VANAGIENĖ*

Gramatiką, laiškus ir dokumentus iš lenkų kalbos vertė *Giedrius SUBAČIUS*

Lotyniškuosius intarpus vertė ar parinko vertimus *Rasa JURGELĖNAITĖ*

ISBN 5-420-01224-3

© Giedrius Subačius, vertimas ir parengimas, 1993

© Mokslo ir enciklopedijų leidykla, apipavidalinimas, 1993

TURINYS

Pratarmė	5
<i>Giedrius Subačius</i> . Juozas Ciulda ir jo gramatika	7
<i>Halina Karas, Nijolė Kolytė</i> . Juozo Ciuldos gramatikos terminai ir kalba	56
<i>Józef Czudło</i> . Krótkie pomysły o prawidłach grammatycznych języka Zmudzkiego	79
<i>Juozas Ciulda</i> . Trumpi samprotavimai apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles	223
Laiškai	359
<i>J. Ciulda</i> Motiejui Valančiui	360
<i>J. Ciulda</i> Stanislovui [?]	366
<i>Adomas Zavadskis</i> <i>J. Ciuldai</i>	367
<i>J. Ciulda</i> Vilniaus archeologijos komisijai	368
Dokumentai	373
<i>J. Ciuldos</i> krikšto metrikai	374
Slapta <i>Juozo Valentinavičiaus</i> nuomonė apie <i>J. Ciuldą</i>	374
Priedai	377
Paaiškinimai	378
Sutrumpinimai	381
„Samprotavimų“ lietuviškų žodžių registras	383
„Samprotavimų“ turinys	402
Adnotacija	407
Summary	409
Zusammenfassung	411

Štai mano trumpas formularas

Gimiau Plungės parapijoje. Į mokyklas vaikščiojau Kalvarijoje. Dvejus metus buvau klieriku Varniuose. Nuo Žemaičių diecezijos išrinktas į Vyriausiąją Vilniaus seminariją ten buvau ketvertą metų, po to grįžęs į dieceziją vienerius metus buvau Švėkšnos vikaru. Iš ten pašauktas Kauno bajorų mokyklos religijos mokytojo pareigoms šią priedermę vykdžiau 12 metų. Davė man Darsūniškio kleboniją, išgyvenęs joje 12 metų, atsakiau ir apsiėmiau kapeliono pareigų pas DG Lopacinskį Kairėnuose prie Vilniaus, iš ten persikėliau į Baltarusiją. – Esu pas tą patį poną Lopacinskį kapelionu jo dvare Sarijoje, tituluojusi Rasytės vikaru. Atlieku pareigas parapijoje. Esu baigęs 59 metus amžiaus, o kunigystės – 34-ti metai.

=Kun. J. Čiulda, R[asytės] V[ikaras]

Kas man paštu rašo adresu: Vitebsko gubernija, per Daugpilį, Drisą į Sariją – tikrai ateina.

J. Čiuldos laiškas M. Valančiui, 1855 m. lapkričio 29 d. // LietVIA. F. 1135. A. 20. B. 336. L. 14–16.

J. ČIULDA STANISLOVUI [?]

Kochany Stanisławie!

Bądz łaskaw zająć w Wilnie do Pana Zawadzkiego Księgarza, i pokazać jemu tę notatkę, aby raczył odpowiedzieć na jedną z następnych pytań:

Rękopis przysłany od JW Biskupa Żmudzkiego, pod tytułem=**Krótkie pomysły o [prawidłach grammatycznych języka żmudzkiego,** czy już wydrukowany?

Czy będzie drukowany?

Czy potrzebna przedpłata, i czy będzie ogłoszona prenumerata?

Jaka cena Egzemplarza?

Odpowiedź Pana Zawadzkiego ażeby była jak najkrotsza i na teżże notatce zapisana. Poczém też samą notatkę, raczysz mnie odesłać.

prosi o to =Ks. Kapelan

Vertimas

Mylimas Stanislovai!

Būk mielas, užėik Vilniuje pas knygininką poną Zavadskį ir parodyk jam šitą raštelį, kad teiktųsi atsakyti į vieną iš toliau pateiktųjų klausimų:

Ar jau išspausdintas Didžiai Garbingo Žemaičių Vyskupo atsiųstas rankraštis **Trumpi samprotavimai apie žemaičių kalbos gramatikos taisykles?**

Ar bus spausdinamas?

Ar reikalinga išankstinė įmoka ir ar bus paskelbta prenumerata?

Kokia egzemplioriaus kaina?

Pono Zavadskio atsakymas tebūnie kuo trumpiausias ir parašytas ant šito paties raštelio. Po to tą patį raštelį teiksiesi man atsiųsti. Šito prašo Kun. Kapelionas.

J. Čiuldos laiškas Stanislovui [?] // Poznanės A. Mickevičiaus universiteto bibliotekos rankraštynas. Signatūra 3262. Įsigytas ir saugomas kartu su gramatikos rankraščiu. J. Čiuldos autorystė nustatyta iš rašysenos. Adresatas nežinomas. A. Zavadskio atsakymą žr. toliau.

ADOMAS ZAVADSKIS J. ČIULDAI

Rękopis Gramatyki Żmudzkiej nie może być kosztem drukarni drukowany, chyba kosztem autora a cena druku od arkuszu in 12° następną

- 1° Złożenie garmonku
24 Stron – RS 7.20
- 2° Odbicie na 500 Ex – 1 80
- 3° Papier szarobiały [...]
500 Exempli à 3.30 – 3.30

RS 12 kp 30.

Za arkusz druku